

NOTES HISTÒRIQUES.

Un tros de paret de la Torre dels Lleons és, possiblement, l'únic testimoni localitzat que demostra l'existència dels primers assentaments humans en el nostre terme municipal.

Tal vegada correspondria a les restes d'una vil·la romana emplaçada a la vora de la Via Augusta, camí principal de comunicació que tindria Esplugues fins a la construcció de la carretera Reial al segle XVIII.

La documentació més antiga trobada és de l'any 964 i correspon a un testament que parla de cases, hortes i vinyes situades a Esplugues, sense esmentar però cap nucli de població. No serà fins l'any 1096 quan es farà la primera delimitació del territori enregistrant una desena de cases amb una cinquantena d'habitants.

Per documentació del s.XII tenim referències que la família més important correspon als Picalqués, propietaris d'un castell (on hi ha la Torre dels Lleons) i d'una bona part de terres d'Esplugues. L'assentament d' Esplugues quedaria articulats sobre dos nuclis fonamentals: el turó de la Sagrera, on l'església faria d'eix aglutinador , amb masos al seu voltant com Can Romaneda , Can Cortada o Can Pi; i el nucli derivat del feu de la família Picalqués. Al costat, també, de l'antiga Via Augusta , hi restaria emplaçat el primitiu hostel de Picalqués. En el seu entorn hi creixeria el Raval (desaparegut amb la construcció de l'autopista A-2) , format per les casetes dels treballadors del feu.

Aquesta distribució demogràfica i urbanística canviarà definitivament a finals del s. XVII com a conseqüència de la construcció de la carretera Reial o camí Nou (de Madrid a França) manada construir (1763-5) per ordre del rei Carles III.

La nova carretera desplaçarà el centre de la població (com ho demostra el trasllat de l'hostal de Picalqués del Raval a la carretera) i connectarà el nucli de la vila amb una sèrie de masies que estaven aïllades.

Progressivament, s'aniran construint casetes de planta baixa i pis amb un petit hort al llarg de la carretera, amb preferència al cantó N. La majoria de les noves construccions son petites cases individuals habitades per jornalers del camp.

A pols de l'augment de població aniran sorgint noves necessitats ateses per botiguers, ferrers, sabaters... Esplugues deixarà progressivament de ser un poble únicament rural.

La situació geogràfica i estratègica d'Esplugues , a la vora de la ciutat de Barcelona i dintre de l'ambit del Baix Llobregat, expliquen el bon nombre d'episodis històrics que s'anaren succeint en el pas pretèrit del temps.

Esplugues, ha esdevingut escenari de lluites i, sobint, camp d'operacions militars atès l'emplaçament de mirador de la nostra muntanya de St. Pere Màrtir. Noms com el mariscal la Mothe, en la seva intervenció en la guerra dels Segadors, o el del general Manso en les conteses napoleòniques i d'altres més lligats al transcurs de les guerres carlines expliquen la complicitat històrica que Esplugues ha tingut amb la resta del país al compàs dels canvis socials i polítics.

A tall anecdòtic , assenyallem que l'ordre de bombardeig de la ciutat de Barcelona l'any 1842 la va firmar Espartero emplaçat a Can Cortada. Des de Montjuic es van llançar un miler de bombes durant catorze hores.

Esplugues , fins ben entrat el segle XX, tingué com a base econòmica fonamental l'agricultura. Tot i que la manca de regadiu en una agricultura de secà havia obligat una bona part de la població a trobar el seu mitjà de subsistència en el conreu d'altres terres dels contorns., o bé esdevenir mà d'obra de les fàbriques dels voltants .

Les primeres referències industrials estan lligades a la ceràmica i tota la producció lligada al fang aprofitant la qualitat argilosa del sol. En perfecta harmonia conviuriem les siluetes allargassades de les xemeneies de les bòbiles al costat dels camps conreats per la vinya i el blat. Destaquem la presència de la fàbrica de ceràmica artística Pujol i Bausis " La Rajoleta "

instal·lada des de mitjan segle passat i de gran renom dins la producció ceràmica artística del període modernista, especialment.

La millora de les comunicacions, la instal·lació d'aigua , llum i telèfon faran possible l'emplaçament duran el primer terç de segle de petites fàbriques o empreses familiars.

No obstant això , no serà fins a partir dels anys 50 i 60 quan Esplugues se sumirà en un procés accelerat i irreversible d'industrialització plena que precipitarà el seu pas de vila a ciutat. La seva fesomia que, temps enrere , tan havia atret colònies d'estiuejants experimentarà diversos canvis d'acord amb les transformacions quantitatives i qualitatives de la ciutat.